

SZAKMAI BESZÁMOLÓK

Soltis Lajos Színház – Celldömölk – Raymond Queneau: Stílusgyakorlatok című munkája alapján összeállított Celli Stílusgyak produkció előadásáért

Minősítések:

bronz: *Alig Színpad* – Veszprém – Gilgames eposz
Vasvári Színi Egylet – Vörösmarty-Görgey: A fátyol titkai – komédia
Ikervári Színház – Csehov: Lakodalom – vígjáték

ezüst: *Epilóg Kamara* – Győr – A Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola Színház és Vizuális Műhelye – Mészáros Urbán Szabó Gábor: A világnak a vége – dráma
Ferrum Színházi Társulás – Határ Győző: Tébrustolvaj – titokjáték
Lóránffy Zsuzsanna Színházi Csoport – Kaposvár – Lukács Zoltán – Magyar László: Zöld lovag – középkori szerelmi történet

arany: Soltis Lajos Színház – Celldömölk – Raymond Queneau: Stílusgyakorlatok című munkája alapján összeállított Celli Stílusgyak produkció
Körmendi Alternatív Színházi Társaság – Antoine de Saint Exupéry: A kis herceg – zenés mesejáték

A zsűri tagjai voltak:

1. Máté Lajos – rendező
2. Katona Imre – rendező, dramaturg, a Rock Színház egykori főrendezője
3. Soltész Tibor – rendező, dramaturg, a Magyar Színháztársaság elnöke

Az összes résztvevő létszáma: 250 fő (csak a szereplők és rendezők) + közönség, szombaton körülbelül 350-en lehettünk.

Ebből Vasváron töltött 3 napot: 166 fő.

A jelentkezett csoportok száma: 16, benevezett darabok száma: 17.

A csoportok közül: 2 Veszprém megyei (Veszprém és Pápa), 1 Győr-Sopron megyei (Győr), 1 Zala megyei (Csesztreg), 1 Somogy megyei (Kaposvár) és 11 Vas megyei (Vép, Gersekarát, Sárvár, Rábagyarmat, Körmend, Celldömölk, Vasszécseny, Szombathely, Csehímszent, Ikervár, Vasvár).

2 előadás betegség miatt elmaradt – Rábagyarmat és Csehímszent.

Bővebb információ kérhető: Gergye Rezső igazgató úrtól és Rajner Ágota szervezőtől a Művelődési Ház telefon-számán vagy személyesen.

NÉPI IPARMŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSA

Skorutyák János, Tomó Zsolt és Vass János munkáiból

Tisztelt Közönség!

Az MMI Népi Iparművészeti Bemutatótermében Önök egy újabb, jelentős időszaki kiállítást láthatnak. Az utóbbi évtizedben ezeknek az – általában havonta megszervezett és megrendezett, használati, esztétikai és műtárgy rangú – eszközök bemutatójának két gyökere, ha tetszik pólusa van. Az egyik, hogy a falusi/mezővárosi háziipari vagy céhes múltú mesterségek eszközanyagát és produktumait az alkotók/mesterek feltárják, megőrzik, kiegészítik és reprodukálják. E munka az ipartörténet és történeti néprajz kutatásának háttérvonala, de technikátörténet szempontjából elsősorban fontos, muzeológiai és restaurátori vonatkozásban pedig pótolhatatlan. A második „pólus”/„gyökér” a népművészet utóélete, a neofolklorizmus és a népi iparművészet ösvényein az új igények, kihívások és lehetőségek keresése, megtalálása és „megélhetése” (megélhetés érzelmi és anyagi szempontból egyaránt). Mindkét vonalon az utóbbi években megindult és kiteljesedik egyfajta specializáció (fakanalások, székellykapusok, csuhébabások, stb.), ami a hagyományos tevékenységkörökön belül szinte egy-egy tárgytípust céloz meg. Másrészt szinte a régi céhes, később az ipartestületi körök szelleme szerint

az alkotók/mesterek érdekegyeztető, -érvényesítő, egymást segítő egyesületekbe szerveződnek. Szükség is van ezekre az organizációkra, mert megszűnt az állami mecénatúra, továbbá az európai szabadkereskedelmi versenyben valahogyan talpon kell maradni.

Fenti gondolatok és tények köréből származnak az itt látható tárgyak: a textíliák és a pintér/fakupák. Az alkotók is e világ örömszerző és szenvedő részesei, a családi és mesterség hagyományait megőrző-felkutatató-továbbvivő tevékenységükkel, az ipart és technológiát színvonalasan képviselő munkájukkal, szakmai közösséget szervező törekvéseikkel együtt.

Tisztelt Közönség! A bácsalmási kékfestő mestert, Skorutyák Jánost 1984 októbere óta ismerem, ugyanis ekkor volt önálló kiállítása a pápai Kékfestő Múzeumban. Energikus, mestersége múltjából táplálkozó, munkáját és családját reálisan tervező, sokoldalú embert ismertem meg benne. Később többször láthattam bácsalmási „birodalmát”, nagy műhelyét, az indantrén anyagú, perotin mechanikával működő technikát. Az eljárás még dédapjától származik, s 1879-től folyamatosan termeli az „árút”, immár negyedik generációt képviselve. E birodalmat, az

embert és családját akkor ismerhettem meg jobban, amikor a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban, a Nagykőrösről áttelepített Vladár-féle kékfestő műhelyt kellett berendeznem. A feladat egy korszakkal korábbi eljárás rekonstrukcióját jelentette. Vagyis az indigó anyagú, kézi nyomódúcos, lőjárgányos „szekrényes mángorlás” visszaállításakor konzultáltam Skorutyák Jánossal, s ekkor derült ki, hogy ezen „hideg eljárású” technológia eszközanyagának nagy része az Ő műhelyében is megtalálható. A mester nemcsak termel, hanem rendszeresen tart technikatörténeti bemutatót kül- és belföldi látogatóknak.

Skorutyák János alkotó munkáját, szakmáseretét és ismeretátadó kvalitásait elismerések sora dicséri: Népi Iparművész (1973), Kiváló Kisiparos (1978), Ipar Kiváló Mestere (1986). Alkatának jellemzője, hogy már 1988-ban meg tudta szerezni a konvertibilis elszámolású, önálló exporttevékenységre jogosító engedélyt. Így áruja Nyugat-Európába (főként német nyelvterület), Japánba és Amerikába is eljut. Árusító lakókocsijával járja a kül- és belföldi vásárokat és bemutatókat. A müncheni Deutsches Museumban 1995-ben fél éves mesterkurzust tartott.

A mester által használt mintakészlet közel háromszáz darabos, benne 19. századi „tarkázó fák”-kal: Alapanyagként egyaránt használja a pamutvásznat és a lenvásznat.

A közösségi emberről el kell mondanunk, hogy a KIOSZ-ban két évtizedig társadalmi titkár volt, s ellátta hosszú időn át a Kisipari Kézműves Tanács országos elnökhelyettesi feladatait is.

A mester munkásságának méltatását a pápai önálló kiállítással kezdtük, de az elmúlt harminc évben helyszíne volt hasonlóan Budapest, Szentendre, Kecskemét, Szeged, Szekszárd, Kalocsa és Baja városa is. A közeli napokban volt Skorutyák János hatvanadik születésnapja, most a NIT bemutatótermében laudálhatjuk, további sikereket – hozzá lelki és fizikai erőt – kívánva.

Tisztelt Közönség! A kiállítás másik fele dongás, esztergált és csapolt ill. a technikák elegyítésével készült fatárgyakat tár elénk. Legnagyobb számban fakupákat láthatunk, melyek egyaránt készülhettek puha és keményfából is. Szerepük szerint kiöntő- és ivóedényeket a 17-19. században céhes vagy falusi specialisták készítményeként pintérek, kádárok, esztergályosok, kupások, csutorások, csobolyósok készítették. Ezeknek a falusi/paraszi háztartásban és a hadseregek kiszolgálásában nagy szerepet játszó faedényeknek több nyoma maradt a hagyatéki leltárakban és életkép-ábrázolásokon, mint a közelmúlt használatában vagy a múzeumi gyűjteményekben. A fatalak, fatányérok, fapoharak és fakupák „eszközüáltása” már a 18. század folyamán megkezdődött, a 19. században pedig a fazekastermékek, keménycserep áruk, üvegtárgyak kiszorították a használatból a fatárgyakat. A polgári-nemesi eszközhasználatban a fémötvözetekből és porcelánból készült tárgyak kultúrája állandósult.

Ezeket a történeti összefüggéseket érzékeltetnünk kellett annak megértéséhez, hogyan születhettek meg a kiál-

lításban szereplő fatárgyak egy tíz éves családi összefogással és vállalkozással, a pater familiaris, Vass János vezetésével/irányításával. Történt ugyanis, hogy a mostanság 52 éves, szekszárdi születésű, Baján élő ember az apjától faipari tapasztalatokat szerevén mégis földmérő-geodéta lett. Jóval harminc éves korán túl az östehetség belső hitével, továbbá az anyag- és formaérzék, valamint akaraterő áldásával fafaragásra adta a fejét. Újat, eredményeset, perspektívikusat célzó kutató ösztöne jó útra vitte. A már említett tárgytörténeti emlékmagyából a fakupát választotta ki. E történeti/használati eszközcsoportból az anyag és technika összhangjában olyan tárgysorozatokat hozott létre, melyek kifejezik a forma és funkció egységét, a faerezetek és színhatások jó megválasztásával esztétikusak, összegzően népi iparművészeti értékű nemesedtek. Vass János 2001-ben népi iparművész címet/rangot kapott.

Családi orientáció és szocializáció révén Vass János munkájához kapcsolódott veje, a 27 éves Tomó Zsolt, akinek alapképzettsége fémipari forgácsoló, rövidebben esztergályos. A dongás faedények fémabroncsozásán túl famegmunkáló tehetsége mind a tervezésben és kivitelezésben, mind pedig önálló tárgysorozatok megalkotásában bizonyított. Tomó Zsolt tevékenységének méltó elismerése, hogy igazán ifjú létére népi iparművésznek tudhatja magát. Após és vej 2000-2002 között több országos pályázaton díjazott és kiállító volt.

A két „kupás” népi iparművésznek két nagy és közös álma, törekvése, célja van megvalósulóban. Az egyik: Vass János kezdeményezésére megalakult a Bajai Kézműves Egyesület, aminek elnöke Tomó Zsolt. E közhasznú szervezet nemcsak a bajai régió kézműves hagyományainak feltárását, életképessé tételét tűzte zászlójára, hanem egy ház, egy műhely megvalósítását, ahol a mesterségek folytatásához megfelelő lehetőségek adatnak meg.

A bajai egyesület – 30 fős és közel húsz kézműves tevékenységet képvisel – 2002-ben a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának nagydíját nyerte el.

A két mester közös vágya, hogy létrehozhassák a „kupás céhet”, mert „még csak ketten vagyunk”. A sokan, sokszor, sok jót elve érvényesüljön munkájukban az alkotói megszállottság realitásának talaján.

Tisztelt Közönség! Az alkotóknak és családjainak köszönöm, köszönjük a hasznos közreműködést. Bár a hazai kiállítás-megnyitókön nem szokásos a rendezői közreműködők megnevezése, most hadd tegyek kivételt. Ezen kiállítás tárgyait az adott térben, az adott anyagból „helyére rakta” Török Sándor, a Népi Iparművészeti Titkárság munkatársa, Major Tímea és Csákányi Zoltán szakmai irányításával.

Ezennel a kiállítást megnyitottnak nyilvánítom.

Kecskés Péter

Elhangzott 2003.03.12.